PUOLUSTUSMINISTERIÖ
Lainsäädäntöjohtaja Hanna Nordström
Hallitussihteeri Kosti Honkanen

Lausunto
22.2.2018

HE 202/2017

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE SIVIILITIEDUSTELUA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

1 Johdanto

Suomen turvallisuusympäristön voidaan katsoa muuttuneen viime vuosina nopeassa tahdissa. Turvallisuuspoliittiseen toimintaympäristöön liittyvät haasteet ovat yhä monimuotoisempia ja ulkoisiin uhkiin varautumisen aikajänne on lyhentynyt. Oikean ja ajantasaisen tiedon merkitys on korostunut entisestään.

Turvallisuusympäristössä havaittuihin uhkiin varautuminen ja kansallisen turvallisuuden suojaaminen vaativat myös monimuotoisempien uhkien vuoksi turvallisuusviranomaisten yhteistyötä. Tästä syystä nyt käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä on kiinteä yhteys myös hallituksen esitykseen 203/2017 vp (HE 203/2017).

Hallituksen esitykset 202/2017 vp ja 203/2017 vp on jatkovalmistelussa valmisteltu kiinteässä yhteistyössä puolustusministeriön ja sisäministeriön kesken. Lakiehtoukset vastaavat keskeisiltä ratkaisuiltaan toisiaan lukuun ottamatta säädösteknisistä ratkaisuista johtuvia eroavaisuuksia.

2 Yksityiskohtaisia huomioita

Tiedustelutoiminnan yhteensovittaminen, yhteistyö suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisen välillä ja yhteistyö muiden viranomaisten kanssa

Yhä moninaistuvampiin turvallisuusuhkiin varautuminen vaatii tiedusteluviranomaisten yhteistyötä. Jotta tiedustelun kohdentaminen olisi asianmukaista, tiedustelun kohteet tulisi oikealle tiedusteluviranomaiselle ja keskeisten hallinnonalojen näkemykset tulee punnituksi tiedustelumenetelmän käytöstä päätettäessä, tiedustelutoiminnan yhteensovittaminen korostuu. Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä on HE 203/2017 1. lakiehdotusta vastaavasti säädetty tiedustelutoiminnan yhteensovittamisesta.

Tiedustelutoiminta edellyttää yhteistyötä myös tiedusteluviranomaisten kesken. Operatiivisen, taktisen ja strategisen yhteistyön myötä varmistutaan siitä, että käytänteet, toimintatavat ja koulutus ovat yhtenevät, mikä osaltaan helpottaa tiedustelutoiminnan valvontaa. Lisäksi yhteistyö tiedustelumenetelmien käytössä käytettävien laitteistojen ja menetelmien osalta olisi resurssien käytön näkökulmasta tarkoituksen mukaista sekä tiedonkulku operaatioista, joissa tiedusteluviranomaiset mahdollisesti toimisivat toisistaan tietämättä, parantaisi työturvallisuutta.

Salaisista tiedonhankintakeinoista on voimassa olevassa lainsäädännössä säädetty usealle eri viranomaiselle. Koska salaiset tiedonhankinta keinot ja tiedustelumenetelmät ovat toimintana lähellä toisiaan, työturvallisuusnäkökohtien asianmukainen huomioon ottaminen korostuu.

Suomen maanpuolustus ja kansallisen turvallisuuden suojaaminen edellyttää myös muiden viranomaisten sekä yksityisten toimijoiden osallistamista, jotta varautuminen ja uhkien torjunta ovat tarvittavalla tasolla.

Oikeusjärjestyksen kannalta olisi tarkoituksen mukaista myös säätää siitä, missä tilanteissa rikoksia koskevaa tietoa voitaisiin luovuttaa rikostentorjunnasta ja selvittämisestä vastaaville viranomaisille.

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä esitetään säädettäväksi edellä tarkoitetuista asioista vastaavalla tavalla kuin HE 203/2017.

Tietoliikennetiedustelun tekninen toteutus suojelupoliisin puolesta

Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen 2. lakiehdotuksessa esitetään, että Puolustusvoimien tiedustelulaitos toimisi tietoliikennetiedustelun teknisenä toteuttajana suojelupoliisille. Esitystä pidetään perusteltuna resurssien asianmukaisen jakamisen osalta ja järjestelyä on ollut valmistelun lähtökohtana.

Tietoliikennetiedustelun teknisessä toteuttamisessa on erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, että sen käytännön järjestelyt ovat asianmukaisia ja että Puolustusvoimien tiedustelulaitos ainoastaan hankkii suojelupoliisin tuomioistuimelta hakeman luvan mukaiset tiedot tietoliikenteestä ja ainoastaan suojelupoliisin virkamiehet pääsevät käsittelemään näitä tietoja. Huomion arvoista on myös korkean tietoturvallisuuden toteuttaminen teknisessä toteuttamisessa.

Yksityiskohtana puolustusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen 2. lakiehdotuksen 10 §:ssä sotilastiedustelusta annettuun lakiin viitataan sotilastiedustelulakina.